

Asia: VN/24081/2023-OM-49

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi varmuusvankeuden käyttöönotosta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin käräjäoikeuden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi varmuusvankeuden käyttöönotosta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämisestä.

Käräjäoikeus on antanut lausunnon lainvalmistelun aiemmassa vaiheessa laaditusta arviomuistiosta. Käräjäoikeus on kannattanut varmuusvankeuden käyttöönotolle esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista sitä, joka on valittu hallituksen esitykseen. Oikeuskäytännön yhtenäisyys ja oikeusvarmuus puhuvat sen puolesta, että vankilassaoloajan jatkaminen rikoksentekijän vaarallisuuden perusteella käsiteltäisiin kaikissa asioissa samassa tuomioistuimessa eli Helsingin hovioikeudessa, jossa käsitellään myös elinkautisvankien vapauttamista koskevat asiat. Tältä osin käräjäoikeus viittaa aikaisempaan lausuntoonsa, eikä käräjäoikeudella ole tarvetta lausua enempää valitusta sääntelyvaihtoehdosta.

Kuten käräjäoikeus on aiemmassa lausunnossaan todennut, varmuusvankeudessa on kysymys uudesta ja uudentyyppisestä seuraamuslajista suhteessa tällä hetkellä voimassa olevaan seuraamusjärjestelmään. Kyse on turvaamistoimenpiteen luonteisesta seuraamuksesta, jonka tarkoituksena on eristää vaarallinen rikoksentekijä vankilaan muiden ihmisten suojelemiseksi.

Voimassa oleva yhdistelmärankaistus perustuu siihen, että rikoksentekijää on pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle ja siihen liittyy vankeusrangaistuksen jälkeinen valvonta-aika. Kuten käräjäoikeus on aiemmassa lausunnossaan todennut, ongelmaksi voidaan nähdä tilanteet, joissa tällainen erittäin vaarallisena pidetty vanki vapautuu yhdistelmärankaistuksesta ja häntä on pidettävä vielä valvonta-ajan jälkeenkin erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Nykyinen seuraamusjärjestelmä ei vastaa tähän ongelmaan, mikä puhuu ehdotetun varmuusvankeuden käyttöönoton puolesta.

Oikeudenkäynnissä voi olla käsiteltävänä useita rikoksia, jotka yhdessä ilmentävät rikosten toistuvuudenkin takia rikoksentekijän erityisen vakavaa vaarallisuutta muille ihmisille. Nykyään voimassa oleva laki ei mahdollista yhdistelmärangaistuksen tuomitsemista tällaisissa tilanteissa, jos nämä eri rikokset ovat samalla kertaa tuomittavana. Tähän nähden ehdotettu muutos, että yhdistelmärangaistus voitaisiin määrätä tiukkojen edellytysten täytyessä myös rikosoikeudellisesti ensikertalaiselle rikoksentekijälle, on kannatettava.

Kuten korkeimman oikeuden lausunnossa 27.11.2025 on todettu, esityksessä ei millään tavoin rajoiteta varmuusvankeuden käyttömahdollisuutta alaikäisenä rikokseen syyllistyneen rikoksentekijän osalta. Käräjäoikeus kiinnittää huomiota, olisiko lasten oikeudellinen erityisasema syytä ottaa huomioon jollain tavalla varmuusvankeuden soveltamisedellytyksissä.

Yhdistelmärangaistuksen käyttö on ollut tähän asti vähäistä, eikä rikoksentekijän vaarallisuuteen liittyvää kriteeriä ole esitetty laskettavaksi. Ehdotettua kriteeriä ("ilmeinen" vaara) on pidettävä hyvin korkeana, minkä takia yhdistelmärangaistuksen käyttöalan laajentaminen ei oletettavasti lisää merkittävässä määrin yhdistelmärangaistuksen käyttöä. Myös varmuusvankeuden käytön voidaan tästä syystä olettaa jäävän poikkeukselliseksi. Esityksellä ei vaikuttaisi olevan merkittäviä vaikutuksia käräjäoikeuden työmäärään, kuten käräjäoikeuden aikaisemmassa lausunnossa on todettu.

Lopuksi käräjäoikeus toteaa, että esitys tarkoittaisi merkittävää muutosta yhdistelmärangaistuksen luonteeseen. Kukaan yhdistelmärangaistukseen tuomittu ei sen mukaan voisi olla varma vapautumisestaan, koska hänen vapautumistaan voitaisiin lykätä varmuusvankeuden nojalla aina, jos häntä pidettäisiin edelleen ilmeisen vaarallisena muille ihmisille.

Pakkala Sirpa
Helsingin käräjäoikeus

Jokela Henna
Helsingin käräjäoikeus - Lausunnon valmistellut käräjätuomari Juha
Hartikainen